

2019 Nouvo Kowonaviris

Dat Dènnye Modifikasyon: 26 Juin 2020 Enfòmasyon yo toujou ap evolye vit Sou kontèks sa BPHC konte modifye enfòmasyon sa yo lè nouvo enfòmasyon enpòtan vin disponib.

Kisa nouvo kowonaviris 2019 ye?

Nouvo kowonaviris 2019 (SAS CoV-2, ki te rele 2019-nCoV) se li ki lakòz maladi ki rele kounye a COVID-19. Kowonaviris (CoV) se yon gwo fanmi viris ki lakòz moun kòmanse malad avèk larim pou rive nan maladi ki pi grav. Sendwòm Respiratwa Mwayennoryan (Middle East Respiratory Syndrome, KMERS-COV) ak Sendwòm Respiratwa Sevè (Severe Acute Respiratory Syndrome, SARS-COV) se egzanp Kowonaviris ki ka lakòz maladi grav.

Kijan COVID-19 simaye?

COVID-19 transmèt ant moun ak moun. Kounye a li klè COVID-19 simaye sitou ant moun ak moun. Viris la simaye nan goutlèt respiratwa ki soti lè yon moun ki enfekte touse oswa etènne. Goutlèt sa yo kapab tonbe sou moun ki toupre yo (yon distans apeprè 6 pye). Li posib tou pou yon moun pran COVID-19 lè li manyen yon sifas oswa on objè ki kontamine epi moun nan manyen bouch li, nen oswa zye li ak men ki kontamine a.

Kisa siy ak sentòm COVID-19 ye?

Kèk nan sentòm yo se

- lafyèv ak maladi respiratwa
- tous ak difikilte pou respire
- Diare
- Ko fe mal
- Tet fe mal
- Etoudisman
- Pedi gou nan bouch.

Nan ka grav yo, enfeksyon an kapab lakòz, nemoni, sendwòm respiratwa sevè, ensifizans renal epi menm lanmò. Sentòm COVID-19 yo ka sanble avèk sentòm

La grippe, avèk doule nan misk akonpaye sentòm nan aparèy respiratwa yo.

Ki moun ki a risk pou konplikasyon grav nan COVID-19?

Gen moun ki nan pi gwo risk pou yo vin malad grav akòz de maladi sa a. Tankou:

- Granmoun aje yo
- Moun ki gen problem sante ki gen ladan men pa limite a maladi kè, dyabèt, problema ke, maladi poumon, obezite, anemi falsilite.

Si ou a pi gwo risk pou ta vin malad anpil akòz COVID-19, ou ta dwe:

- Izole tèt ou tout otan ou kapab lòt moun otank posib. Rete lakay ou.
- Fè provizyon lakay ou, epi rampli medikaman.
- Pran prekosyon chak jou pou kenbe espas ant ou menm ak lòt moun.
- Lè w soti an piblik, rete lwen lòt moun ki malad, limite kontak sere (omwen 6 pye) epi lave
- men ou souvan.
- Evite foul.
- Evite vwayaj especialman vwayaj kwazyè ak pran avyon sil pa esansyèl

Kijan yon moun kapab evite COVID-19?

Pou kounye a pa gen vaksen ki la pou evite COVID-19. Pi bon fason pou evite enfeksyon an se evite ekspozisyon nan viris la. BPHC toujou rekòmande prekosyon estanda pou ede evite transmèt viris respiratwa a, tankou:

- Lave men ou souvan avèk savon ak dlo pandan omwen 20 segonn.
- Itilize dezefektan e pwodui jèl ki fèt ak baz alkòl.
- Evite manyen zye, nen ak bouch ou avèk men ou ki pa lave.
- Evite kontak dirèk avèk moun ki malad.
- Rete lakay ou lè ou malad.
- Kouvri bouch ou lè w ap touse oswa etènye ak yon tisi oswa touse nan manch rad ou.
- Lave men ou netwaye men ou anvan ou manyen figi ou.
- Pa pataje bwason, oswa manje, nan menm asyet.
- Netwaye epi dezefekte objè ak sifas ou manyen souvan yo.

Si ou vinn santi ou malad avèk lafyè, tous, oswa ou gen difikilte pou respire, epi yo gen pi gwo risk pou yo gen konplikasyon nan COVID-19, ou ta dwe :

- Chèche swen medikal touswit. Anvan ou ale nan klinik swen sante oswa nan yon lopital, rele anvan pou fè yo konnen ki sentòm ou genyen yo.
- Evite kontak avèk lòt moun.
- Pa vwayaje pandan ou malad.
- Kouvri bouch ou ak nen ou avèk yon klinèks oswa manch rad ou lè w ap touse oswa lè w ap etènye.
- Lave men ou souvan avèk savon ak dlo pandan omwen 20 segonn. Itilize dezenfektan men ak baz alkòl si pa gen savon ak dlo.

Travayè swen sante ki an kontak avèk pasyan oswa lòt travayè swen sante, ak sekouris premye (EMS, dife, lapolis) bezwen fè tès pou COVID-19 nenpòt lè yo gen sentòm ki ta ka akòz COVID-19. Moun ki antre an kontak avèk yon moun ki gen COVID-19 ta dwe teste pou COVID-19.

Mwen ta dwe vwayaje pandan tan sa a?

Se COVID-19 rapòte nan tout mond lan, ki gen ladan tout eta nan peyi Etazini an. Gen restriksyon sou vwayaj nan efè nan yon gwo pati nan mond lan. Evite vwayaj. Ranvwaye vwayaj planifye yo.

Kijan doktè dekouvri moun gen ki COVID-19?

Si ou gen sentòm ki konsistan avèk COVID-19 e yo te petèt ekspozisyon a COVID-19 nan, pwofesyonèl swen sante ou ap teste ou pou viris la. Pwofesyonèl swen sante yo ta dwe konnen yon istwa kontakte ak medikal detaye de pasyan ki gen lafyè ak maladi respiratwa sevè.

Kijan doktè trete COVID-19?

Pa gen tretman antiviral ki rekòmande pou enfeksyon COVID-19. Moun ki enfekte avèk COVID-19 ta dwe resevwa swen sipò ak èd pou soulaje sentòm yo. Pifò moun ki gen COVID-19 yo pa malad ase yo mande pou entènè lopital ak ta dwe kapab rete lakay ou. Moun ki panse yo te ka ekspozisyon nan COVID-19 ta dwe kontakte pwofesyonèl swen sante yo imedyatman.

